

<https://doi.org/10.5559/di.30.3.09>

Vesna Lamza Posavec **METODOLOGIJA** **DRUŠTVENIH** **ISTRAŽIVANJA:** **TEMELJNI UVIDI**

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb,
2021., 335 str.

Knjiga *Metodologija društvenih istraživanja: temeljni uvidi* suvremeni je priručnik i udžbenik koji uvodi u metodologiju i najčešće istraživačke metode u društvenim znanostima. Autorica u predgovoru navodi kako je knjiga zamišljena kao vodič za provedbu znanstvenih društvenih istraživanja i da je namijenjena ponajprije studentima društvenih znanosti koji stječu temeljne uvide u pojmove, osobine i spoznajne domete istraživačkoga procesa. Okosnicu knjige čine skripte iz metodoloških predmeta s područja društvenih znanosti koje se godinama rabe u prediplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj nastavi na nekoliko studija Sveučilišta u Zagrebu. Autorica je nastavne materijale dopunila novim empirijskim spoznajama i metodama, prije svega metodama čije se provođenje prilično promijenilo intenzivnom upotrebom informatičke tehnologije. Spomenuti nastavni materijali dobro su poznati sveučilišnim nastavnicima, studentima i stručnjacima koji u svojem svakodnevnom radu rabe istraživačke metode društvenih znanosti, a njihovim objedinjavanjem u ovoj knjizi dobili smo vrlo vrijedno izdanje o metodologiji znanstvenoga istraživačkoga rada.

U prvom poglavlju *Znanstveno istraživanje društvenih pojava* definiraju se karakteristike znanstvenog istraživanja i znan-

stvene spoznaje. Ističe se kako znanstveno istraživanje mora biti: empirijsko, sustavno i kumulativno, objektivno, prediktivno i javno. Navedene osobine razlikuju znanstveno istraživanje od drugih oblika spoznavanja svijeta. Nadalje se razlažu moguće podjele istraživanja. Autorica dijeli istraživanja prema osnovnom cilju, prema spoznajnom dometu, vremenskoj dimenziji te na istraživanja prema glavnom predmetu ili temi. U metodološkoj praksi trenutno se najčešće rabi podjela istraživanja prema njihovom cilju, tj. podjela na eksplorativna (orijentacijska), deskriptivna i eksplanacijska istraživanja. Eksplorativna ili orijentacijska istraživanja imaju cilj doći do što većega broja informacija koje će dati bolji uvid u predmet istraživanja ako je on nedovoljno ili slabije poznat. Deskriptivnim istraživanjima opisuju se pojave ili procesi kako bi ih se bolje razumjelo te kako bi se utvrdili odnosi koji postoje u raznim segmentima predmeta istraživanja. Eksplanacijska istraživanja žele objasniti istraživanu pojavu ili proces te odgovoriti na pitanje *zašto* se nešto događa. Eksplanacijska istraživanja jedina mogu odgovoriti na kauzalni odnos među pojavama ili procesima.

U drugom poglavlju *Faze istraživanja* istraživački se proces rastavlja na segmente koji služe kao svojevrsan vodič za provedbu istraživanja na području društvenih znanosti. Autorica istraživački proces rastavlja u tri faze: konceptualizaciju, operacionalizaciju i realizaciju istraživanja. U fazi konceptualizacije definira se predmet istraživanja, razlozi *zašto* je on adekvatan za znanstveno ili stručno istraživanje te se prezentira dobra istraživačka praksa koja pridonosi smanjivanju ukupne pogreške istraživanja. Konceptualizacija istraživanja uključuje: izbor i definiranje predmeta, definiranje svrhe ili razloga istraživanja, pregled literature, definiranje ciljeva istraživanja, orijentacijsko istraživanje, oblikovanje hipoteza, izbor varijabli istraživanja te izradbu idejnoga nacrtu istraživanja. U fazi operacionalizacije definiramo *kako* ćemo istražiti konceptualizirani predmet istraživanja. Ovaj segment istraživačkoga procesa uključuje:

izbor metode i tehnike istraživanja, definiranje plana uzorka te osmišljavanje provedbe istraživanja. Zadnja faza jest faza realizacije istraživanja, koja uključuje: prikupljanje podataka, kontrolu postupka prikupljanja podataka, pripremu građe za obradbu te obradbu podataka.

U ovom poglavlju sustavno se objašnjavaju i istraživačke metode koje se najčešće rabe u društvenim znanostima. Kroz teoriju i primjere autorica objašnjava metodu opažanja, individualnog intervjua, fokus-grupa, ankete, eksperimenta, analize arhivske građe i metodu analize sadržaja. Za svaku od istraživačkih metoda prezentirane su situacije kada ih se može upotrijebiti, objašnjene su njihove prednosti i nedostaci te spoznajni dometi. Ipak, najveći prostor posvećen je metodi anketnog istraživanja, koja se razrađuje od načina postavljanja anketnih pitanja, sastavljanja upitnika do realizacije anketnog istraživanja. Objašnjavaju se i analiziraju tehnike anketnog istraživanja te se za svaku tehniku (telefonska anketa, anketiranje licem u lice, ankete putem interneta itd.) navode prednosti i ograničenja s kojima istraživač mora računati prilikom odluke o načinu provedbe anketnog istraživanja. Obrazlažu se i najčešći razlozi zbog kojih anketna istraživanja mogu dati iskrivljene rezultate te se nude rješenja kako bi se pogreška anketnog istraživanja svela na najmanju mjeru.

Osim metoda istraživanja, u ovom se poglavlju precizno objašnjava uzorkovanje u društvenim znanostima. Objašnjene su temeljni pojmovi metode uzorkovanja (poput populacije, osnovnoga skupa, okvira za izbor uzorka te standardne pogreške uzorka itd.) i sustavno su definirane vrste izbora jedinica u uzorku, tj. vrste probabilističkih i neprobabilističkih uzoraka. Razumljivo su predstavljene istraživač-

ke situacije kada je optimalno rabiti određenu vrstu uzorka, a navedena su ograničenja i prednosti oko kojih istraživač nužno mora voditi računa prilikom odabira vrste uzorka i tumačenja rezultata prikupljenih na pojedinom uzorku.

U trećem poglavlju *Vrednovanje rezultata istraživanja* razmatra se pitanje metrijskih svojstava instrumenata i samog istraživanja. Naglasak je stavljen na metrijsko svojstvo valjanosti, koje se definira kao svojstvo istraživačkoga postupka da ispituje onaj predmet ili proces za koji istraživač pretpostavlja da ga ispituje. Istraživanje može zadovoljavati sva druga metrijska svojstva, ali ako istraživač mjeri ono što ne želi mjeriti, jasno je da i druga metrijska svojstva gube na relevantnosti. Stoga je razumljivo da se metrijsko svojstvo valjanosti uvjetno pretpostavlja drugim metrijskim svojstvima (pouzdanosti, objektivnosti i osjetljivosti).

U četvrtom poglavlju *Etika istraživanja* razmatraju se glavna etička načela u provedbi istraživanja te etička načela koja istraživač treba poštovati prilikom objavljivanja rezultata istraživanja.

Riječ je o vrlo vrijednoj knjizi, koja na sustavan i pristupačan način objašnjava metodologiju istraživanja u društvenim znanostima i osposobljava pojedinca da samostalno provede vlastito istraživanje – od izbora i definiranja predmeta, izbora odgovarajuće istraživačke metode, provedbe istraživanja do pravilne interpretacije rezultata. Knjiga će ubuduće biti uvod, vodič, priručnik i podsjetnik studentima svih razina studija, ali će neminovno poslužiti i nastavnicima, znanstvenicima te stručnjacima koji se u svakodnevnom radu služe istraživačkim metodama.

Metode u društvenim znanostima mijenjaju se, ali, kao što to ističe i autorica knjige, nove metode zapravo su tehnološki unaprijeđene izvedenice osnovnih metoda. Osim toga, i istraživanja koja rabe nove metode temelje se na naprednim računalnim mogućnostima prikupljanja, obradbe i analize podataka i moraju proći sve faze istraživačkoga procesa – od pravilnog izbora predmeta istraživanja do svjesnosti o spoznajnoj ograničenosti od-

ređenih postupaka prilikom interpretacije rezultata. Zbog navedenih razloga knjiga će biti koristan priručnik i udžbenik neovisno o daljnjem razvoju novih istraživačkih tehnika u metodologiji društvenih znanosti. Neupitno je i kako je Vesna Lamza Posavec uspjela postići ono što je možda najteže realizirati prilikom pisanja knjiga s područja istraživačke metodologije – da se kroz jednostavnost razlaganja uspješno i lako shvatljivo objašnjava vrlo zahtjevan sadržaj. Navedena jednostavnost i jasnoća prezentacije zahtjevnoga gradiva možda je i najveća vrijednost ove knjige kada se uspoređuje sa sličnim metodološkim udžbenicima i priručnicima, a to je ujedno i razlog zbog kojeg će za knjigom posezati ne samo studenti svih razina studija nego i znanstvenici s višegodišnjim istraživačkim iskustvom.

Ivan Balabanić

<https://doi.org/10.5559/di.30.3.10>

**Sanja Tatalović
Vorkapić
PSIHOLOGIJA
PRIVRŽENOSTI
I PRILAGODBA
U Dječjem vrtiću
Psihologija dobrobiti
djece vol. 1.**

Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet, Rijeka, 2020., 277 str.

U izdanju Sveučilišta u Rijeci u svibnju 2020., objavljena je monografija "Psihologija privrženosti i prilagodba u dječjem vrtiću – Psihologija dobrobiti djece vol. 1"

urednice izv. prof. dr. sc. Sanje Tatalović Vorkapić. Ova je monografija jedinstven i sveobuhvatan prikaz vrlo interesantne i relevantne teme, od posebnoga značenja jer se radi o slabo istraženom području u našoj zemlji, o kojemu postoji osjetan manjak znanstveno-stručne literature. U knjizi je detaljno razrađen teorijski dio razvoja privrženosti i predstavljeni su rezultati provedenih istraživanja vezanih uz organizaciju prijelaza i prilagodbe djece u jaslicama i vrtićima. Na taj se način nastojalo povezati znanost i praksa, odnosno nastojalo se upozoriti na realne mogućnosti organizacije prakse koja je utemeljena na znanstvenim dokazima.

Monografija se sastoji od 9 temeljnih poglavlja te pripadajućega predgovora, dok su na kraju knjige, uz sažetak, kazalo pojmova i kazalo autora, dostupne informacije o recenzentima i autorima. Potaknuti, između ostalog, činjenicom da je razvoj sigurne privrženosti od ključne važnosti za optimalan psihološki razvoj djece, kao i potom za optimalno psihološko funkcioniranje odraslih, autori ističu važnost čimbenika koji na taj razvoj utječu. S obzirom na to da je razvoj privrženosti gotovo u cijelosti pod utjecajem okoline – roditelji, a potom odgajatelji – za dijete su to važne odrasle osobe koje su ključne u razvoju njihove sigurne privrženosti, odgovorne za osiguranje optimalnih psiholoških uvjeta za njihov razvoj. U kontekstu procesa prijelaza i prilagodbe u jaslicama/vrtiću, u situaciji koja je neminovno izazovna i najčešće stresno razdoblje u životu cijele obitelji, navedene činjenice još više dobivaju na važnosti. Budući da se odgojno-obrazovni rad, ističu autori, temelji na kvaliteti odnosa, povezivanju, a potom i razvoju privrženosti između djeteta i odgajatelja, kroz cijelu se knjigu proteže temeljno istraživačko pitanje: "Kakva bi organizacija odgojno-obrazovne prakse trebala biti, a da osigura optimalne psihološke uvjete za razvoj sigurne privrženosti?" U tom se smislu ova monografija u svojoj biti bavi propitkivanjem postojeće organizacije odgojno-obrazovna rada s